

Kukšu muižā sienu gleznojumu
atjaunošanu četrās istabās vairāk kā 300
kvadrātmētru apjomā ilga pusotru gadu.

Kukšu muiža

Muižas pils celta 1725. gadā kā vienkārša U veida būve ar pagrabu. Ēkai ir apmestas laukakmens sienas, velvēts pagrabs, koka pārsegumi, jumts iesegts ar dakstiņiem. Vienstāva ēkas galvenais korpuss ar mezonīnu, kas galvenajā fasādē noslēdzas ar atiku, bet pagalma fasādē – ar frontonu. Pagalma fasādēm ir divstāvēgi spārni. Ēkā saglabājušās 18. gs. 2. puses durvis un divas 19. gs. sākuma krāsnis. Telpu sienas bijušas apgleznotas, taču nepieciešama to detalizēta izpēte un konservācija. Brīva plānojuma ainaviskajā muižas parkā, kas plešas 17,1 ha platībā, aug 38 introducētu kokaugu sugas, dižkoki un reti aizsargājami augi. Muiža ir tipiska 18. gadsimta sākuma līdzenuma muiža. Nosaukums esot cēlies no brāļu Pētera, Jēkaba un Klāva Kukšu uzvārda.

Daniels Jāns:

Avīzē bija
sludinājums,
ka pārdod
Kukšu muižu.
Nolēmu
apskatīt
ēku... Tā bija
mīlestība no
pirmā
skatiena.

Viņš saka, lai parādu restaurācijas apliecību: kas jūs tāds esat? Es viņam saku, lai viņš parāda, kur Latvijā ir kāds diplomēts restaurators. Bija pat tāda doma – siltumnīcas vietā uzbūvēt darbnīcu, kas gatavotu smalkas lietas, jebkuras konfigurācijas logus. Esmu izbūries cauri visam. Restaurācijas darbi ir ļoti interesanti, bet tie ir dārgi.

Liktenis – tā muiža varēja nebūt. Kā saka, ir ģimenes, kurās ir slimības. Lieciet mieru tiem cilvēkiem, kas kaut ko dara. Varbūt nevajag pat slavēt un atbalstīt, bet tikai lieciet mieru. Netraucējiet.

– Vai jūs paši piedalījaties šajos darbos?

Daniels Jāns: – Protams, protams! Sākumā arī pats daudz strādāju. Muiža savulaik bija kultūras nams, no kolhozu laikiem augšstāvā bija palikušas 2000 tukšu pudeļu, liels bardaks bija. Lielākā noņemšanās bija ar sienu gleznojumu atjaunošanu četrās istabās vairāk nekā 300 kvadrātmetru apjomā. Viena laba speciāliste no Latvijas pusotra gada laikā ar skalpeli noskrāpēja nost visus vecos krāsu slāņus. Latvijā mums ir ļoti labi speciālisti, kuri nav tik dārgi kā Eiropā. Bet cenas arī nestāv uz vietas. Kad poļu restauratori strādāja Rīgā, vizuāli rezultāts bija labs, bet pēc četriem gadiem krāsa sāka lobīties nost. Jo netika izmantoti labi materiāli. Mūsu restauratoriem bija saglabājušās vecās receptes. No Eiropas daudzi speciālisti braukuši skatīties un teica, ka cepuri nost restauratoru priekšā.

– Vai esat pētījuši muižā dzīvojušo cilvēku likteņus?

Kaspars Višķints: – Uzreiz, kad nopirku, veicu vēsturisko izpēti. Man ieteica arī vienu zinošu kundzi Ilzi Janelsi. Un man ir diezgan precīza informācija par visu. Arī no laikiem, kad studentus sūtīja praksē, lai aptaujā cilvēkus, ko viņi zina. Kāda tante stāstīja, ka ir eja uz Sudrabsalīņu. Pagrabs apakšā, eja četri metri, aizmūrēta, tā ved pa ezera apakšu... Izrakām, bet izrādījās, ka tā ir krāsns, kur 18. gadsimtā vārīja cieti, ziepes. Galvenais jau ir stāsts. Ir stāsts par apslēpto mantu, es to nemaz netaisos meklēt, pietiek, ka ir stāsts. **Starp atradumiem** bija 18. gadsimta **holandiešu** rīzes. Tās bija ar roku gleznotas. Savācām, salīmējām kopā.

Arturs Ozoliņš: – Muiža savulaik tika vairākas reizes pārdota, bijušas ūtrupes, kurās precīzi uzskaitīts, kas tika pārdots. Muižas darbos visi strādājuši uz līgumdarbu pamata – gan vāciešu, gan latviešu amatnieki un dārznieki. Dzimtcilvēki nav bijuši piesaistīti, acīmredzot jau tolaik saprata, ka kalpa darbs nav auglīgs.

Nesen bija vētra, nolauza kļavas. Ievēroju, ka to stumbros saurbti caurumi sulu tecināšanai, jo savulaik muižā dzīvoja četrpadsmit ģimenes, kas acīmredzot tecināja sulas.

Par muižas restaurāciju runājot, – katru gadsimtu tai tika mainīti apakšējie vainagi.

– Kukšu muižā pamatos nav iemūrētas nevainīgas jaunavas?

Daniels Jāns: – No ģimenes, kuras pēcnācēji 150 gadu bija šajā ēkā dzīvojuši, dabūju daudz informācijas. Varēju arī noskaidrot, kādas funkcijas bijušas katrai istabai, – kungu kabinets, dāmu istaba utt.

Bija interesants piedzīvojums, kad paliku pirmo reizi pa nakti. Mazliet nervozēju, jo tāda liela ēka, pagrabā savulaik bijis hospitālis, zināju arī, cik cilvēku nomiruši šajā mājā. Restauratore, kas pusotra gada te dzīvo, stāsta, ka dažas dienas spogulis staigā prom un atpakaļ. Būtu labi, ja būtu mājas spoks.

Kaspars Višķints: – Manam kolēģim pieder Dikļu pils, kurā ir trīsdesmit numuriņu. Viņš domāja, ka laukos cilvēkus nodrošinās ar darbavietām, pagasts to atbalstīs, bet izrādās, ka tur vispār nav ko pieņemt darbā, nav iespējams atrast cilvēkus, kas zinātu valodu. Līdz pirmajai algai – jā. Pārsvārā darbiniekus ved no Valmieras. Pagasts tikai priecājas, ka nāk īpašuma nodoklis, un vēl prasa sponsorēt dažādus pasākumus.

Arturs Ozoliņš: – Francijā, lai tikai cilvēki dzīvotu piln, dod līdzekļus atjaunošanai, saņem vēl no valsts, pie mums ir pilnīgi pretēji.

Daniels Jāns: – Austrumvācijā par vienu eiro varēja iegūt savā īpašumā muižas, lai tikai tās atjaunotu.

Arturs Ozoliņš: – **Stāmerienas, Ēdoles un Cesvaines** pils – visām būs viens liktenis, jo tās visas pieder pašvaldībai...